

Presentasjon av foreleserne Høstsemesteret 2024

28.06 Gudmund Hernes. Skribent, politiker, professor, sosiolog

Politikerrollen før og nå. Har vi fått en egen politisk klasse?



Gudmund Hernes (født 25. mars 1941 i Trondheim) er en norsk sosiolog og tidligere statsråd for Arbeiderpartiet. Han omtales som en av etterkrigstidens toneangivende «professorpolitikere» og som reformator innen norsk skole og utdanning.

04.09 Stig Holmås, forfatter

Kusma og karameller. Oppvekst og forskjellen på å være barn den gang og nå



Stig Holmås er født i 1946 i Bergen, der han fortsatt er bosatt. Holmås er utdannet bibliotekar og har bl.a. arbeidet på Bokbåten på Vestlandet. Han debuterte som forfatter i antologien *Åtte fra Bergen* i 1969. Året etter kom hans første diktsamling, *Vi er mange*, med dikt preget av politisk engasjement så vel som poetisk varme. Holmås' forfatterskap spenner vidt både sjangermessig og tematisk. På den ene siden nære, ofte bevegende skildringer fra hans barndoms Bergen, som i *Guttene i Markegaten* (1981), *O.K. Corral* (1991) og *Regn* (2008), på den andre siden brennende engasjerte beretninger fra verden rundt oss, som i den prisbelønte *Apache*-serien for ungdom (1985-91) og den poetisk-politiske romanen *Kondoren* (1994). Foruten dikt, noveller, romaner og sakprosa for unge og voksne, har Holmås også skrevet skuespill og vært tekstforfatter til flere musikkspill, kabareter og revyer, bl.a. for "Kvinner på randen". Hans bøker er oversatt til en rekke språk.

11.09 Thorbjørn Færøvik. Forfatter og historiker.

Eventyrlige India. Fra fattig til rik



Siden Torbjørn Færøvik tok hovedfag i kinesisk historie i 1974, har han skrevet to fyldige historiebøker om Kina: «Midtens rike. En vandring i Kinas historie» (2009) og «Maos rike. En lidelseshistorie» (2012). I årenes løp har han arbeidet i NTBs utenriksredaksjon, Arbeiderbladets utenriksredaksjon og i NRK Radio utenriks. I 1999 sluttet han i NRK for å bli forfatter på heltid. Siden da har han skrevet tolv bøker om Kina, India og andre land i Asia. Flere av dem er oversatt og utgitt i andre land. For tre av bøkene har han fått den litterære Brageprisen. Ellers er han aktiv som foredragsholder og bidragsyter i Dagsavisen, Nettavisen og andre medier.

18.09 Jørn Øyrehagen Sunde

Kongen, lova og landet



Jørn Øyrehagen Sunde (født 1972 i Uskedalen i Kvinnherad kommune) er en norsk jurist og rettshistoriker.

Sunde studerte jus ved Universitetet i Bergen 1992 til 1999 og gjennomførte deretter siviltjeneste ved Statsarkivet i Bergen. Etter å ha vært stipendiat ved universitetene i Tromsø og senere Bergen 2001, ble han dr.juris i 2007 på en avhandling om framveksten av juridisk metode i dansknorsk rett på 1700-tallet.^[2] Allerede samme år ble han utnevnt til professor ved Universitetet i Bergen og professor II ved senter for middelalderstudier.

Sunde har skrevet innføringsboken i rettshistorie, *Speculum legale – rettsspegelen*. Han har særlig forsket på rettskulturell utvikling fra middelalderretten til 1700-tallsrett i Danmark-Norge.

Sunde har vært tilknyttet Baroniet Rosendal som historiker siden 2002.

I 2023 ga han ut boken *Kongen, lova og landet* (Kagge forlag) om kong Magnus Lagabøte og Landslova. Anmelder Aasne Jordheim kaller det et praktverk med «fabelaktig formidling»

25.09 Per Kristian Sebak

Utvandringen fra Bergen. Reisen fra Bergen til USA tidlig på 1900-tallet

Mellom 1820 og 1930 utvandret flere hundre tusen nordmenn til Nord-Amerika. Mange kom også tilbake. Mye av det som har blitt skrevet om utvandringen til USA, har dreid seg om årsaker til utvandringen og forholdene i det nye landet. Men hvordan foregikk selve reisen, hvordan kjøpte man billett, hvilke reisemuligheter fantes, og hvilke hindringer møtte utvandrerene underveis? Hvilke utvandrings- og innvandringsbestemmelser var gjeldende? Hvilke aktører var involvert i amerikareisen og hvilken rolle spilte de? Foredraget vil fortelle om reisen fra Norge til USA med spesielt fokus på tidlig 1900-tallet og Bergen.

Per Kristian Sebak er avdelingsdirektør for Bergens Sjøfartsmuseum i Museum Vest. Han har doktorgrad i historie fra Universitetet i Bergen og har spesialisert seg i transatlantisk migrasjon og passasjerfart i tillegg til Holocaust i Norge.



02.10 Per Grønås Drange, førsteamanuensis i informatikk UiB

Hvordan påvirker kunstig intelligens vår hverdag?



Presentasjonen er KI-generert.

Pål Grønås Drange er førsteamanuensis i algoritmer ved Institutt for Informatikk, Universitetet i Bergen. Han spiller en viktig rolle innen forskningsgruppen "CEDAS: Center for Data Science" og er hovedforsker i prosjektet "Algorithmic Foundations for Trustworthy AI", som får støtte fra Trond Mohn Stiftelse. I tillegg er han en del av forskningsprosjektet "Machine Teaching for Explainable AI", et samarbeid mellom universitetet og partnerne Eviny og Equinor. Drange har også vært fagansvarlig for IT og Algoritmer i Store Norske Leksikon siden 2021.

Han har også bidratt til det vitenskapelige samfunnet med en rekke publikasjoner på forskjellige områder innen informatikk, som inkluderer alt fra algoritmeutvikling til diskusjoner om kompleksitet av grafteori.

For mer detaljert informasjon om Pål Grønås Dranges arbeid og bidrag, kan du besøke hans profil på Universitetet i Bergens nettside.

09.10

Gerd Kvale, Professor i klinisk psykologi, Spesialrådgiver, Haukeland Universitetssykehus. Institutt for klinisk psykologi

Om å stole på magefølelsen. En historie om utviklingen av virksomme behandlinger for kroniske plager.



Gerd Kvale, professor i klinisk psykologi, har brukt yrkeskarrieren på å utvikle og gjøre tilgjengelig behandling som virker. I 2018 plasserte Time Magazine henne på listen over de 50 mest innflytelsesrike innen helse, basert på utviklingen av 4-dagers behandling for tvangslidelse, og i 2022 ble hun tildelt Norges forskningsråds Innovasjonspris for dette arbeidet. Arbeidet er eksempel på noe så sjeldent som en norsk eksportvare innen psykologisk behandling. Tilnærmingen er nå videreutviklet til behandling av kroniske helseplager. Kvale har alltid kombinert klinisk utviklingsarbeid med basalforskning, og var grunnlegger av *Bergen Center for Brain Plasticity* i 2019.

16.10 Jostein Buanes, pensjonert lege

**Fra ættestup til moderne sykehjem - til hva?
Eldreomsorg i Norge gjennom 1000 år**

Jostein Buanes skriver om seg selv: Jeg er fra Åsane og er 73 år. Har arbeidet som allmennlege / fastlege det meste av min karriere, men avsluttet med tre år på sykehjem. De seks årene jeg har vært pensjonist, har jeg hele tiden tatt vikariater på sykehjemmet. Derfor er eldreomsorg blitt et naturlig tema å engasjere seg i. Jeg driver med slektsgransking, trives godt på Åsane senioruniversitet, og er ellers rimelig fysisk aktiv, med fjellturer, sykling, padling og klatring.

I foredraget går jeg gjennom utviklingen i eldreomsorgen fra vikingtiden og frem til i dag. Jeg forteller om de ordninger vi har i dag. Etter pausen skuer jeg fremover, presenterer de utfordringene vi står overfor med en betydelig økning i antall gamle samtidig som det blir betydelig færre i arbeidsdyktig alder. Jeg presenterer de løsninger politikerne i dag ser for seg, og har også noen personlige meninger til slutt om hva vi kan forvente - eller risikere.



Forelesningen med Torbjørn Jagland som var satt opp i programmet på denne datoen, må gå ut på grunn av sykdom.

23.10 Borghild Lekve, Konsernsjef BIR A/S

BIR – Vestlendingenes egen miljøbedrift.



Gjennom foredraget får deltakerne høre om BIR-konsernets samfunnsoppdrag, organisering, strategi, hvilke nye krav og rammebetingelser BIR og bransjen må forholde seg til.

BIR AS er et av Norges største renovasjonsselskap og ansvarlig for avfallshåndtering til over 386 000 innbyggere i 10 kommuner. Konsernet eies av kommunene Askøy, Bergen, Bjørnafjorden, Eidfjord, Kvam, Osterøy, Samnanger, Ulvik, Vaksdal, Øygarden og Voss. Alle eierkommunene, med unntak av Øygarden, har tildelt BIR ansvaret for de lovpålagte oppgavene knyttet til håndtering av avfall fra innbyggerne i kommunene.

BIR tilbyr også avfallsløsninger, rådgivning og tjenester til industri og næringsliv i regionen. BIRs kjerneoppgave er å skape verdi for våre eiere og kunder gjennom å levere effektive, pålitelige og bærekraftige renovasjonstjenester. Konsernet tar aktivt del i overgangen til et lavutslippssamfunn, jobber aktivt for å etablere nye sirkulære verdikjeder.

Nye utsorteringskrav fra EU fører også til videreutvikling av tjenestetilbudet til BIRs kunder. Målet er blant annet 55% gjenvinning av matavfall innen 2025 og økning av plast-, papp/papir-, glass- og metallgjenvinning. BIR er i gang med et pilotprosjekt på Askøy for å teste ut før det skal implementeres i alle BIR-kommunene. BIR arbeider også med justeringer i gebyrmodellen for å fremme mer effektiv avfallshåndtering og kildesortering.

30.10 Vest politidistrikt

Internasjonal kriminalitet, gjengkriminalitet, internasjonalt politisamarbeid.

Politiadvokat Jørgen Henriksen arbeider i Vest Politidistrikt hovedsakelig med saker som omhandler organisert kriminalitet. Han har jobbet mot organisert kriminalitet siden 2012. Først i Agder politidistrikt og siden 2019 i Vest politidistrikt. Henriksen er utdannet jurist fra Universitetet i Bergen og University of Southampton. Han har også studert bekjempelse av organisert kriminalitet ved Politihøgskolen.



Politiinspektør Helge Stave er sjef for Felles enhet for etterforskning og etterretning i Vest politidistrikt. Han har arbeidet i politiet i ulike stillinger siden 1992. Stave er utdannet ved Politihøgskolen, Forsvarets Høgskole og Handelshøgskolen i København, hvor han blant annet har studert ledelse og styring av politiets innsats mot organisert kriminalitet.

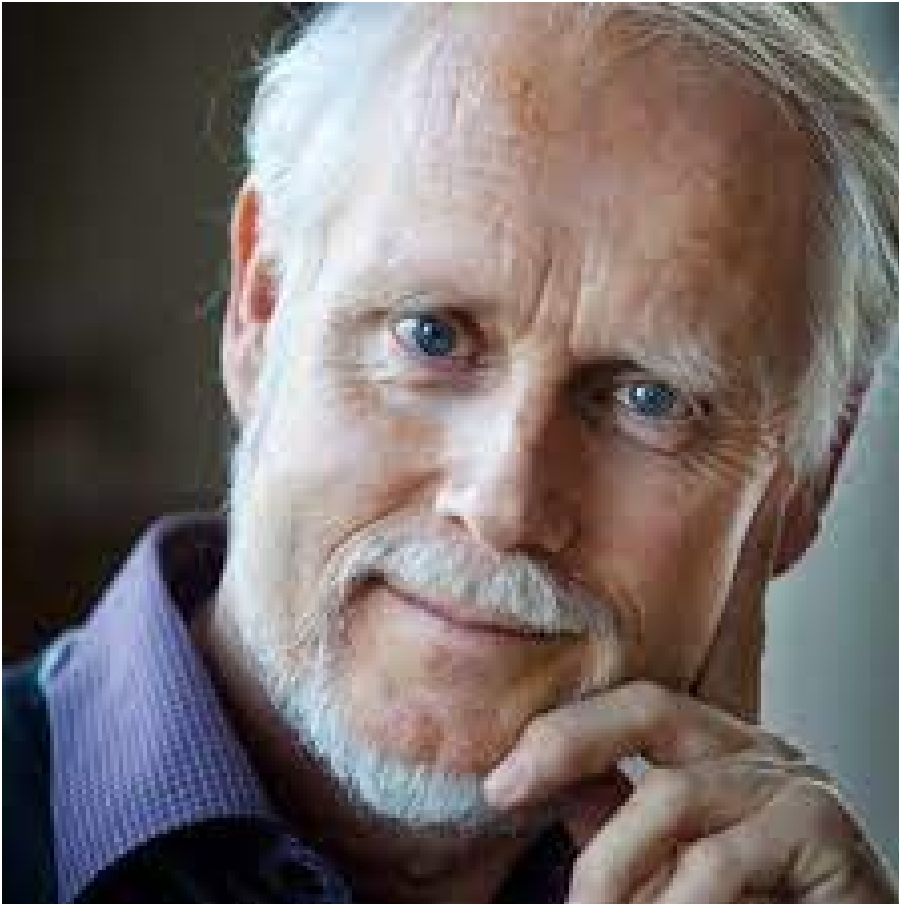
Politioverbetjent Ørjan Teigenes er leder for avsnitt for etterforskning av organisert kriminalitet. Teigenes har arbeidet i ulike stillinger i politiet siden 2004. Han er utdannet ved Politihøgskolen og Høgskolen i Bodø.



Foredragsholderne ønsker å gi en innføring i fenomenet internasjonal organisert kriminalitet og trusselen dette fenomenet kan utgjøre mot nasjonal sikkerhet, demokrati og rettsstat. Det vil bli gitt et innblikk i etterforskningen av saker som er etterforsket, påtalt og pådømt ved norske domstoler og som også gjerne er kjent gjennom media.

06.11 Ingvard Wilhelmsen. Prof. Em.

Sjef i eget liv



Ingvard Wilhelmsen (født 1949) er en norsk psykiater med hypokondri som spesialfelt.^[3] Han har hatt stilling som professor ved Universitetet i Bergen og har i tillegg drevet landets eneste klinikk for hypokondere. Han har skrevet flere bøker om hypokondri og reist rundt og holdt foredrag om temaet.^[4]

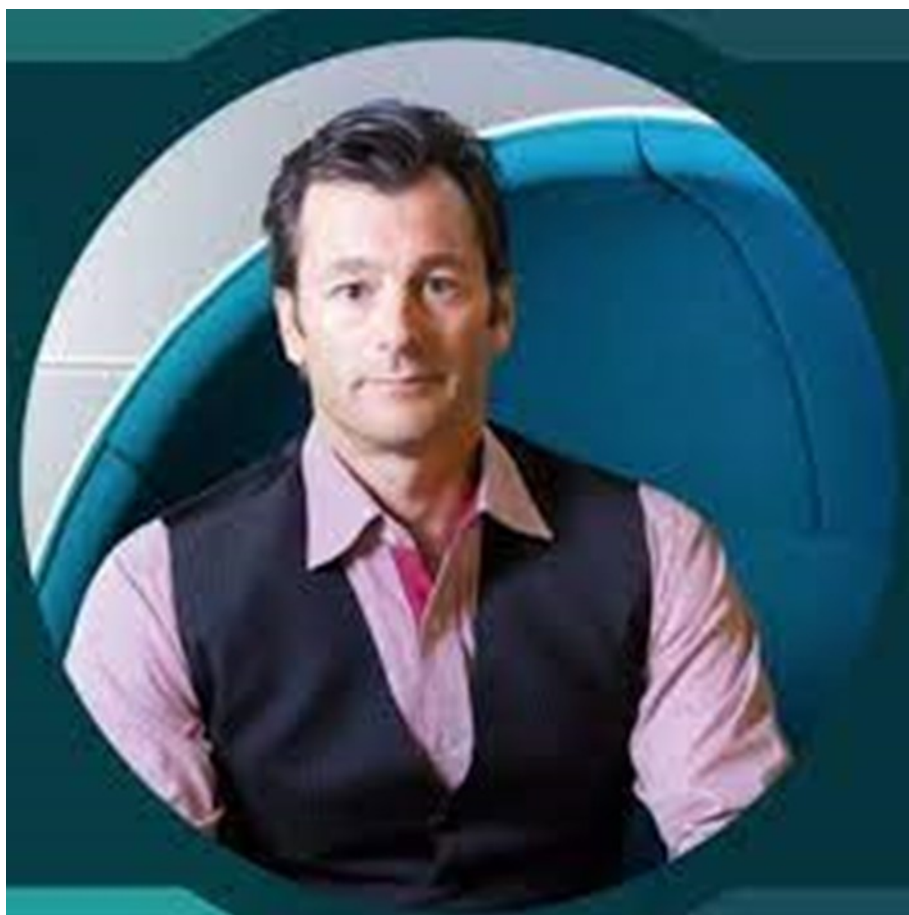
Wilhelmsen tok medisinsk embetseksamen ved Universitetet i Bergen i 1976. Han spesialiserte seg i indremedisin og psykiatri.^[5]

Han har arbeidet som overlege ved konsulenttjenesten Psykiatrisk Klinikk på Haukeland Sykehus og hatt stillingen som professor ved Klinisk institutt ved samme sykehus (1996–2016). I 1995 etablerte han Norges eneste klinikk for hypokondere. Klinikken er en liten seksjon av Medisinsk Poliklinikk ved Haraldsplass Diakonale Sykehus i Bergen.^[6]

Wilhelmsen har sittet i styret i Norsk Forening for Kognitiv Terapi og vært medlem av Academy of Cognitive Therapy.^[7]

13.11 Lars Henrik (Henke) Erichsen

Kan karbonfangst redde verden?



Lars Henrik (Henke) Erichsen har bakgrunn fra forsvaret, olje- og gassindustri og medieindustrien. De seneste årene har han jobbet for Aker Carbon Capture med bygging av verdens første fullskala CO₂ renseanlegg for en sementfabrikk. Dette anlegget, som inngår i det statlig støttede Langskipprosjektet, bygges i Brevik for Norcem/Heidelberg Materials.

20.11 Gunnar M. Sørbø, Tidligere direktør ved CMI

Krigen i Sudan og kampen om Rødehavet

Krigen i Sudan startet 15. april 2023 og har ført til enorme lidelser, inkludert tusenvis av drepte og over 11 millioner fordrevne, hvorav nærmere to millioner er flyktninger i andre land. I foredraget vil Sørbø gi en analyse av bakgrunnen for krigen og dens mange konsekvenser, også for naboland. Krigen vil også sees i sammenheng med kamp og konkurranse om makt og innflytelse i Rødehavsregionen, der særlig de rike oljestatene i Gulfen spiller en viktig rolle.

Gunnar M. Sørbø er sosialantropolog og tidligere direktør ved Chr. Michelsens Institutt (CMI). Sørbø var den første direktøren ved Senter for Utviklingsstudier ved UiB. Han har vært styremedlem i Norges Forskingsråd, Raftostiftelsen og flere internasjonale forskningsorganisasjoner.

Han dro for første gang til Sudan som student for over 50 år siden og har siden bodd, forsket og undervist der i flere perioder. Han har også vært engasjert i tiltak med sikte på å oppnå fred og utvikling i et konfliktfylt land.



**27.11 Gro Hartun, Lill-Mari Vibe Simonsen og Audun Kayser.
Kulturformidlere**

I Ibsens fotspor i Italia



«En reise i Ibsens Italia» er et foredrag i toner, ord og bilder til landet Henrik Ibsen elsket og bodde i over 20 år. Landet han trengte for å kunne se sitt hjemland i perspektiv og få armslag til å skrive sine store drama. Drama som *Peer Gynt*, *Et dukkehjem* og *Gjengangere*. Mens pianist Audun Kayser gir oss både italienske og norske toner, tar foredragsholderne oss med til Ibsens Italia. Vi følger dramatikerens fotspor gjennom noen av Italias vakreste byer og steder – fra Venezia i nord via Roma, Genzano, Ariccia til Sorrento, Amalfi og Ischia i sør. Kulturformidlerne Gro Hartun og Lill-Mari Vibe Simonsen krydrer reisen med personlige reiseopplevelser. Kanskje foredraget viser at Ibsen er mer verdsatt i Italia enn i sitt hjemland Norge? Og kanskje foredraget kan friste publikum til å ta en Italiatur i vår store dramatikers fotspor?

04.12

Frode Skag Storheim, Pianist, kulturformidler og skri

Julen i toner, ord og bilder



Frode Skag Storheim (f. 1988) er en entusiastisk pianist og kulturformidler som har et særlig engasjement for 1800-tallets kunst og musikk.

Han er utdannet med master fra Griegakademiet i Bergen, og arbeider til daglig som lærer ved musikklinja på Voss gymnas, samt at han er programsribent for Bergen Filharmoniske Orkester.

I tillegg til dette har han en utstrakt virksomhet som pianist, foredragsholder og biograf. Han skriver bok om maleren Hans Dahl (1849-1937), og har holdt konserter og foredrag på blant annet Kodes kunstmuseer, Troidhaugen, Siljustøl, Griegsamlingen på Oseana, Nasjonalbiblioteket, Galleri Bygdøy Allé, samt ved en rekke av destinasjonene til De Historiske Hotell og Spisesteder.

Frode har opptrådd på en rekke av landets festivaler, som Festspillene i Bergen, Nordland Musikkfestuke og Hardingtonar. Han har vært solist med flere symfoniorkestre, og har medvirket på produksjoner hos DNS, Bergen Nasjonale Opera, Sjøforsvarets musikkorps og Bergen Kirkeautunnale.

I august i år skal han ha daglige konsertforedrag om Griegs Peer Gynt musikk under Peer Gynt spelet på Gållå.